

Protestér!

Årgang: 7.-10. klasse

Fag: Samfundsfag/Tværgående tema om demokrati, evt. dansk, historie eller engelsk

Timeforbrug: 2- 3 lektioner

Undervisningsforløbet "Protestér" handler om hvad man kan gøre for at påvirke beslutninger hos magthavere (offentlige og private) - ud over at argumentere for sin sag og stemme ved valget. Protesten ses med andre ord som **et politisk værktøj**, som bruges til at sætte modstanderen under pres, og ikke bare et udtryk for vrede eller frustration.

Der findes meget forskellige måder at protestere på, både individuelt og kollektivt. Emnet åbner for mange spændende etiske og politiske diskussioner. I internationalt perspektiv er protester ofte folks eneste mulighed for at bekæmpe magtmisbrug, korruption mv.

Første del af forløbet fokuserer på nogle almindelige, kollektive protestformer i Danmark, som eleverne vil møde og måske selv kommer til at bruge. Det drejer sig om demonstrationer, strejker, blokader og online-aktioner.

I lektion 2 præsenteres eleverne for en model, der forklarer, hvad der gør protester (mere eller mindre) effektive. Modellen afprøves på en lille video om skolelukninger.

I den tredje lektion foreslår vi at vise de to korte videoer og at bruge Modmagtsmodellen til at forklare de virkemidler, som de protesterende har valgt at bruge. Videoerne åbner også for vigtige og principielle overvejelser. De to videoer er på forholdsvis let engelsk.

Læringsmål

Samfundsfag: Ifølge Fælles Mål (Undervisningsministeriet 2019), skal "eleverne (...) opnå forudsætninger for udvikling af kritisk tænkning og et værdigrundlag, så de kan deltage kvalificeret og engageret i samfundet". De skal endvidere kunne "tage stilling til politiske problemstillinger lokalt og globalt og komme med forslag til handlinger."

Protester er en del af handlings-spekret. Indholdet ligger også inden for grundskolens

tværgående tema: "Demokrati og fællesskaber". I **Dansk** fremmes kompetencemålet, så eleven efter 9. klasse "kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer" - idet Modmagtsmodellen netop åbner for refleksion over protesten som kommunikationsform. Den indiske saltmarch giver en prøve på **Engelsk** som det tales i Indien og fremmer dermed det faglige mål om at give eleverne "viden om varianter af engelsk på verdensplan." Det indgår i formålet for **Historie** at lære eleverne, hvordan samfund er resultater af historiske processer. Opgøret med kolonialismen, som Saltmarchen indgik i, er et eksempel her.

Undervisningsplan

Et godt forløb over to undervisningstimer kunne se sådan ud:

1. **Elevforberedelse:** Eleverne skal bruge PC eller lignende i timen. Bed dem desuden om at finde ud af, hvad de følgende ord betyder: Strejke, demonstration og fysisk blokade. De kan spørge Google, deres forældre, ChatGPT, eller hvem de nu foretrækker. Forhåbentlig giver det variation i svarene.
2. **Start timen** med at bede eleverne om at forklare ordene, som har flere betydninger og associationer knyttet til sig. Spørg om nogen har en erfaring eller historie fra familien eller andre med en eller flere protestformer. Brug gerne 15-20 minutter.
3. **Online-protester** findes i mange former. En af dem er underskriftsindsamlinger. Bed eleverne gå ind på siden www.skrivunder.net. Forklar, hvad der menes med "et andragende". Giv dem 10 min. til at undersøge, hvordan man kan bruge denne side til at få andre med på en protest. Brug informationerne på frontsiden og gå derefter til indsamlingen "STOP! FOR FLERE STORE SOLCELLEANLÆG I FAXE KOMMUNE".
4. **Spørg eleverne:**
 - Hvilke muligheder har arrangøren for at forklare, hvad protesten drejer sig om?
 - Hvordan kan protesten få flere til at engagere sig mere i protesten?
 - Kan arrangøren ikke bare selv skrive en masse personer ind – evt. nogle, der ikke findes?
 - Hvad kan arrangøren gøre med underskrifterne bagefter?
 - Kan man finde ud af, hvem der står bag protesten? (og hvorfor kan det være vigtigt?)

Lektion 2

5. **Demonstrer "Modmagtsmodellen"** (link):

6. **Spørg** hvordan de fire protestformer fra lektion 1 passer ind i modellen – skaber de sympati, mobilisering, og/eller antipati mod magthaverne. Er der mulighed for optrapning?

Brug ca. 20 min. på gennemgang og diskussion.

7. Skolelukninger: Vis følgende video om protesterne mod at lukke fem skoler i Randers i 2014 (og som ikke længere er kontroversiel). Bed dem lægge mærke til de metoder/argumenter/appeller, som demonstranterne bruger: <https://www.youtube.com/watch?v=UBTYEurxpuc>

Bed eleverne summe med sidekammeraten om, hvilke midler de protesterende har brugt for at vække sympati og mobilisere tilhængere – saml derefter op i klassen - ca. 20 min.

Lektion 3

8. Belarus. Introducér BBC-indslaget fra Belarus, der ofte kaldes det sidste diktatur i Europa. (se fakta nedenfor) <https://youtube/Lr2ygK8fhs4>

Lad eleverne summe i 2 minutter om, hvad protesterne i filmen går ud på – hvem gør hvad?

Vis ”Modmagtsmodellen” igen og spørg:

- hvem bliver **mobiliseret** med denne aktion?
- Bliver regimet **provokeret** til at gøre noget upopulært?
- Er **situationen uholdbar** for regimet, så det presses til at reagere på en måde, der styrker oppositionen?
-

Spørg om de unge kvinders aktion skal kritiseres eller roses.

Flertallet vil sikkert være sympatisk indstillet. Dermed har aktivisterne altså været i stand til at ”vække sympati” – jævnfør det fjerde felt i Modmagtsmodellen.

Spørg om eleverne tror, at det ligefrem har været aktivisternes **hensigt** at vække sympati i vestlige lande som Danmark.

Vis evt. videoen igen og bed eleverne fokusere på, hvad aktivisterne har gjort for at vække jeres sympati.

Brug 15-20 min.

8. Saltmarchen: Giv eleverne den minimale baggrundsviden for at forstå, hvad der foregår i videoklipet - om Ghandis oprør mod saltskatten (se fakta nedenfor). Sig evt. også et par ord om Ghandi selv. Han er selv i fængsel mens aktionen står på, men bliver hyldet i klippet.

<https://www.youtube.com/watch?v=ex03Lyl6AbQ>

Spørg eleverne, om de kan se hensigten bag ved lederens råb: ”They expect us to lose hard or fight back. We will do neither!” Hvad vil han opnå?

Diskutér hvordan begivenheden vil 1) påvirke indernes syn på kolonimagten 2) englændernes syn på inderne og 3) omverdenens syn på de to parter.

Vis "Modmagtsmodellen" igen og brug den til at fortælle, hvordan aktionen ikke bare skabte sympati, men "mobiliserede" inderne til at trodse englændernes love, mens englænderne blev provokeret til at undertrykke dem stadig mere brutalt, indtil de indså, at de ikke kunne løse problemet på den måde og indledte forhandlinger med Ghandi.

Rund evt. diskussionen af ved at fortælle, hvordan princippet om at afstå fra at bruge vold gjorde Ghandi og den indiske frihedskamp berømt og blev et forbillede for mange protestbevægelser siden.

9. Drøft vold i politik.

Spørg om nogen kender til grupper i Danmark, der er parate til at bruge vold for at fremme deres politiske mål.

I denne sammenhæng betyder "Vold" som regel fysiske angreb mod personer, men man kan selvfølgelig også inddrage hærværk og andre former for vold i diskussionen. En vigtig pointe er, at fysisk vold mod personer efter langt de flestes mening er uforeneligt med demokratisk politik, og i praksis vil sætte voldsmænd uden for indflydelse.

Forberedelse – baggrund - udviklingsmuligheder

Den røde tråd i materialer og spørgsmål er at vise eleverne eksempler på almindeligt udbredte, demokratiske protester og at vise, hvad der gør protester effektive. I det følgende uddybes punkterne ovenfor.

Til 1-2 Protestformer: Demonstration betyder egentlig bare at vise noget – fx en vare i en butik. I denne sammenhæng tænkes der på demonstrationer som politisk værktøj til at presse en modstander ved at vise fx: 1) så mange er vi – så mange kan vi tromme sammen, 2) så vrede/engagerede er vi, og måske 3) nogle af jeres normale venner støtter os i denne sag.

Strejke kan fx - ud over arbejdsnedlæggelse på en arbejdsplads – også være skolestrejker, generalstrejker eller sultestrejker.)

Fysiske blokader er et fagligt kampskridt, men ordet kan også forstås bredere, som fx når vrede landmænd lukker en bro eller klimaaktivister stopper trafikken.

Udgangspunktet for undervisningen er ikke en situation, hvor eleverne selv har en sag, der får dem til at protestere. Forholder det sig sådan, kan forløbet drejes i en mere praktisk retning. Fx kan eleverne hente inspiration i kataloget over aktionsformer fra FOA:

<https://www.foa.dk/raad-regler/tillidsvalgt/indflydelse/aktivisme/andre-aktioner>

Til 3-4 Online-protester På www.skrivunder.net får man hurtigt overblik over, hvordan en protest kan bygges op – set fra både arrangørens synspunkt og den menige deltagers. Eleverne kan let bruge siden selv (hvis de er over 16 år). De vigtigste informationer findes på forsiden, men der er mere at hente ved at gå ned i en konkret underskriftsindsamling som dem foreslåede:

https://www.skrivunder.net/stop_solceller_i_faxe_kommune . Under "Vis mere" nederst på forsiden

kan man se henvisning til sitet fra den lokale forening bag protesten, og man kan kontakte den, der har oprettet indsamlingen, hvis man vil være sikker på at man ikke bliver misbrugt af nogle, man ikke sympatiserer med. Hvis man skriver under, får man en mail, hvor man skal bekræfte/afkræfte sin underskrift, så der ikke bare kan oprettes en masse (fiktive) støtter. Siden **statistik** giver indtryk af protesternes "geografi". Har den bred støtte i Faxe?

Vil man vil videre med onlineprotester, kan eleverne undersøge **borgerforslaget**, som kan bruges af borgere over 18 år og som i nogle tilfælde kommer op i Folketinget:

<https://www.borgerforslag.dk/om-borgerforslag/>

Internationalt findes bl.a. kampagnesitet Avaaz, der i juli 2023 har ca. 70 millioner medlemmer og organiserer kampagner for miljø, menneskerettigheder, dyrevelfærd mv. Det er også muligt at oprette sin egen globale kampagne. Se: <https://secure.avaaz.org/page/en/>

Det er selvsagt også muligt at deltage i protestbevægelser, der er i gang. Nærmeste vej er se efter igangværende kontroverser/hashtags på nyhedsmediernes sider på Facebook, Twitter, Reddit og andre sociale medieplatforme.

En interessant tilgang er at bede eleverne undersøge deres egne nyhedsfeeds for forskellige kampagne-uploads. Se en vejledning her:

<https://www.arbejdsmuseet.dk/undervisning/historytogo/aktivist-digitalundervisning/>

Til 5-6 Modmagtsmodellen viser, hvordan en protest kan sætte modstanderne under pres. Målet er at sætte modstanden i en "**uholdbar situation**", hvor de ikke bare kan ignorere utilfredsheden, og evt. giver efter for presset.

Protester bliver effektive ved at "**vække sympati**" hos udenforstående gennem argumenter og/eller appeller om deres (med-)følelse.

Samtidig kan man "**mobilisere**" gamle og nye tilhænger til at deltage, så protesten bliver endnu stærkere og sværere at ignorere. Måske udløses en sneboldeffekt, eller protesten fortsætter i lang tid.

Et andet greb er at "**provokere**" magthaverne til at gøre noget upopulært, så man får endnu mere sympati og mobilisering på sin egen side. Det kan også føre til optrapning og sommetider voldelige konflikter.

Til 7 Skolelukningerne: Arrangørerne forsøger at **vække sympati** hos andre end de direkte berørte: I sangen sammenlignes skolen med "vores hjem". På bannere står, at kommunen har glemt de "menneskelige omkostninger" og at "jeres pengenød = vores landsbys død" – dvs. lukningen rammer en hel by og ikke kun elever og lærere.

Arrangørerne har også gjort noget for at **mobilisere**. De har samlet folk fra forskellige skoler, så de oplever, at de står sammen om sagen. Der er forberedt en kampsang. Mange har været involveret i forberedelser med skilte, bannere, t-shirts mv.

Demonstranterne lægger pres på byrådsflertallet ved at true med, at "sagen ikke bliver glemt". Ifølge sangen er børn og voksne "vrede og frustrerede". Byrådspolitikerne vil med sikkerhed "få et dårligt ry", hvis de fastholder skolelukningerne. Et banner siger, at demonstranterne vil huske politikerne ved næste byrådsvalg.

(Demonstranterne gør ikke noget for at **provokere kommunen** til at gøre noget upopulært. Fx ved at spærre adgangen til Rådhuset, der også lå på pladsen.)

Protesterne var i øvrigt forgæves, og fem skoler lukkede. Ved det følgende kommunalvalg skiftede borgmesterposten fra Venstre til Socialdemokratiet).

Til 8 Klippet fra Belarus: Belarus (førhen Hviderusland) er siden 1994 blevet styret af præsident Lukasjenko, der ikke er valgt ved fair valg og som undertrykker sine modstandere med brutale midler. Oppositionen har gennemført masser af protester - sommetider med fantasifulde metoder, der kan gøres til gode historier i medierne.

Det er fx tilfældet i dette klip fra BBC (Storbritanniens DR), hvor spinkle, unge kvinder angriber store stærke politifolk for at rive masken af dem. Derefter skal sættes navn og ansigt på de de-maskerede. Det giver mulighed for at mobilisere sympatisører til at sprede oplysningerne / dele dem på nettet. Politifolkene bliver omvendt hængt ud overfor familie, kæreste, naboer mfl., og det kan føre til både ubehageligheder og risici for sikkerhedsfolkene – evt. retsforfølgelse på et senere tidspunkt, når præsidenten skiftes ud. Det gør angrebene ekstra utålelige for sikkerhedsfolkene og regimet. Filmen og drøftelsen sigter på at vise, hvordan de protesterende bygger en modmagt op til regimet jf. Modmagtsmodellen. De protesterende vækker sympati og spiller på medierne (bemærk fx, at nogle af aktivisterne i videoen har skilte på engelsk). De mobiliserer deres tilhængere og bringer regimet i en svær situation.

Samtidig er her flere gode diskussioner: gør sikkerhedsvagterne ikke bare deres arbejde? Og er det det OK moralsk at bryde loven i dette tilfælde? Betyder det noget, at Belarus er et diktatur? (Angreb på politifolk som i filmen ville heller ikke være lovlige i Danmark. Her er det dog ikke nødvendigt at demaskere politiet, der ikke har lov til at bære maske (eller hjelmhue): Politifolk skal bære et nummer på uniformen, så de kan identificeres og stilles til ansvar, hvis de overtræder deres beføjelser)

Til 9 Saltmarchen: Mellem det 16. og det 20. århundrede opbyggede mange europæiske lande, også Danmark, kolonier i andre dele af verden, hvor de udnyttede den lokale befolkning. England havde bl.a. hele Indien som koloni.

Klippet om forsøget på at trænge ind i saltdepotet, stammer fra spillefilmen "Gandhi" (Richard Attenborough, 1982), men skildrer en historisk begivenhed.

Baggrunden var den berømte salt-march i 1930, hvor inderne gjorde oprør mod den engelske kolonimagts monopol på udvinding og salg af salt. Ved saltmarchen drog ca. 50.000 indere anført af Mahatma Ghandi ud til det indiske ocean for at udvinde salt, der bagefter blev givet væk i alle større byer.

Som led i protesterne prøvede nogle tusinde indiske mænd (under ledelse af Ghandis søn) at trænge ind i et saltværk for at beslaglægge saltet – flere blev dræbt og hundredvis blev såret, da briterne stoppede dem med vold. Forløbet blev skildret af en amerikansk journalist (som vist i filmen) og hans artikel blev trykt i mere end 1.000 aviser i hele verden. Efterfølgende prøvede englænderne at hindre uddelingen af gratis salt ved at arrestere mere end 60.000 indiske aktivister. Aktionen satte gang i et stemningsskred i Indien, men også i England, der gradvis forstod, at et samfund ikke kan fungere, hvis de fleste nægter at medvirke, og at deres vold bare gjorde inderne mere modvillige. Få år senere indledte englænderne de forhandlinger med Ghandi, der endte med Indiens selvstændighed i 1947.

Bibliotekerne har samlet kilder, herunder film om nutidige og tidligere protestaktioner, oprør og borgerkrige her: <https://faktalink.dk/opror-demonstrationer>

Demokratiskolen er meget interesseret i jeres erfaringer og feedback, så vi kan forbedre vores tilbud. Mail os på

